

θ ρ ω π ο : ὁ Θεὸς αὐτὸς ἔπρεπε νὰ πεθάνει! Ὁ ἄνθρωπος δὲ τὸ
ὄ ν έ χ ε τ α ι αὐτό: νὰ ζεῖ ἕνας τέτοιος μάρτυρας.»

ΕΤΣΙ μίλησεν ὁ δυσειδέστατος ἄνθρωπος. Μὰ ὁ Ζαρατού-
στρα σηκώθηκε κ' ἐτοιμάστηκε νὰ φύγει: γιὰτὶ κρύωνε ὡς μέσα
στὰ σπλάχνα του.

«᾽Ω ἀκατανόμαστε, εἶπε, μὲ προειδοποίησες γιὰ τὸν δρόμο
σου. Γιὰ νὰ σ' εὐχαριστήσω γι' αὐτό, δὲν ἔχω παρὰ μόνο ἐγκώμια
νὰ σοῦ πλέξω γιὰ τὸν δικό μου. Γιὰ δὲς, ἐκεῖ πάνω βρίσκεται ἡ
σπηλιά τοῦ Ζαρατούστρα.

Ἡ σπηλιά μου εἶναι μεγάλη καὶ βαθιά κ' ἔχει πολλές γω-
νιές· κι ὁ πιὸ κρυμμένος ἀκόμα μπορεῖ νὰ βρεῖ ἐκεῖ τὸν κρυ-
ψῶνα του.

Καὶ κολλητὰ σ' αὐτὴν εἶναι ἑκατὸ μονιές καὶ κοιτιές γιὰ ἐρ-
πετὰ καὶ πετούμενα καὶ πηδηχτερὰ ζῶα.

᾽Ω ἀπόβλητε, ποῦ ἀποβάλλεις τὸν ἴδιο τὸν ἑαυτό σου, δὲ θέ-
λεις πιά νὰ ζήσεις ἀνάμεσα στοὺς ἀνθρώπους καὶ στὴ συμπόνια
τῶν ἀνθρώπων; Ἔ, λοιπόν, κάνε σὰν καὶ μένα! Διδάξου, λοιπόν,
ἀπὸ μένα: μόνο ὁποῖος ἐνεργεῖ διδάσκεται.

Καὶ μίλησε πρῶτα-πρῶτα κι ἀμέσως μὲ τὰ ζῶα μου! Τὸ πιὸ
περήφανο ζῶο καὶ τὸ πιὸ ἐξυπνο ζῶο—ἄς εἶναι καὶ γιὰ τοὺς δύο
μας οἱ σωστοὶ σύμβουλοι! — —

Ἔτσι μίλησεν ὁ Ζαρατούστρα καὶ συνέχισε τὸ δρόμο του,
πιὸ συλλογισμένος καὶ πιὸ ἀργοπόδαρος ἀπ' ὅσο πρῶτητερα: γιὰ-
τὶ πολλὰ ἀναρωτιότανε καὶ δὲ μπορούσε ν' ἀποκριθεῖ εὐκολὰ στὸν
ἑαυτό του.

«Πόσο φτωχὸς εἶναι, ἀλήθεια, ὁ ἄνθρωπος! σκεφτότανε στὴν
καρδιά του, πόσο ἄσκημος, πόσο γιομάτος ἀγκούσα, πόσο γιο-
μάτος κρυφὸς ντροπές!

Μοῦ λένε πῶς ὁ ἄνθρωπος ἀγαπᾷ τὸν ἑαυτό του: ἄχ, πόσο
μεγάλῃ πρέπει νὰ ἴναι ἡ φιλαυτία τούτη! Πόση περιφρόνηση δὲν
ἔχει ν' ἀντιμετωπίσει!

.. Ἀκόμη καὶ τοῦτος ἐδῶ ἀγαπούσε τὸν ἑαυτό του περιφρο-
νώντας τον, — ἕνας μεγάλος ἐρωτευμένος, μοῦ φαίνεται, εἶναι κ'
ἕνας μεγάλος περιφρονητῆς.

Δὲ βρῆκα κανέναν ἀκόμα ποῦ νὰ περιφρονεῖ βάθυτερα τὸν
ἑαυτό του: ἀκόμα κι αὐτὸ εἶναι ὕψος. Ἀλλοίμονο, μήπως ἦταν
οἱ ὑ τ ὲ ς ὁ ἀνώτερος ἄνθρωπος, ποῦ ἄκουσα τὴν κραυγὴ του;

Ἄγαπῶ τοὺς μεγάλους περιφρονητῆς. Μὰ ὁ ἄνθρωπος εἶναι
κάτι, ποῦ πρέπει νὰ ξεπεραστεῖ.»

Ο ΕΘΕΛΟΝΤΗΣ ΖΗΤΙΑΝΟΣ

ΟΤΑΝ ὁ Ζαρατούστρα ἄφησε πίσω του τὸν ἀσκημότερο ἄν-
θρωπο, ἔνιωσε πῶς κρύωνε κι ἀκόμα πολλὴ μοναξιά: γιὰτὶ πολλές
παγωνιές καὶ πολλές ἐρημιές περάσανε ἀπὸ τὸ νοῦ του, ἔτσι ποῦ

καὶ τὰ μέλη του ἀκόμα παγώσανε ἀπ' αὐτό. Καθώς, ὅμως, ὅλο ἀ-
νέβαινε καὶ ἀνέβαινε, ὅλο καὶ πιὸ ψηλά, ὅλο καὶ πιὸ μακρῶς, πό-
τε περνώντας ἀπὸ πράσινα λειβάδια, μὰ κι ἀπὸ ἄγριες, γιομάτες
πέτρα, κοίτες, ὅπου πάλαι ποτέ, βέβαια, ἕνα ἀνυπόμονο ρυάκι θὰ
εἶχε στρώσει τὸ κλινάρι του: ἀπότομα ὁ νοῦς του ζεστάθηκε καὶ
γκαρδιώθηκε..

«Τί μοῦ συνέβηκε, ἀλήθεια; ἀναρωτήθηκε, κάτι ζεστό καὶ
ζωντανὸ μὲ ψυχώνει, ποῦ θὰ πρέπει νὰ 'ναι ἐδῶ κοντά μου.

Νιώθω κιόλας λιγώτερο μόνος· ἀγνώστοι συνοδοιπόροι κι ἀ-
δελφοὶ μὲ τριγυρίζουν, ἡ θερμὴ ἀνάσα τους συγκινεῖ τὴν ψυχὴ μου.»

Καθώς, ὅμως κοίταζε προσεχτικὰ γύρω του καὶ γύρευε νὰ
δεῖ τοὺς παρηγορητὲς τῆς μοναξιάς του: γιὰ δές, δὲν εἶδε παρὰ
μόνο γελάδες νὰ στέκωνται ἢ μιὰ κοντὰ στὴν ἄλλη πάνω σ' ἕνα
ὑψωμα· τὸ πλησίασμα κ' ἡ μυρουδιά τους ἦταν αὐτὸ ποῦ εἶχε ζε-
στάνει τὴν καρδιά του.

Μὰ οἱ γελάδες αὐτὲς φαίνονταν ν' ἀκοῦνε μὲ ζῆλο ἕναν ὁμιλη-
τὴ καὶ δὲν ἔδωσαν προσοχὴ σ' ἐκεῖνον ποῦ ἐρχότανε κατὰ τὴ με-
ριά τους. Καθώς, ὅμως, ὁ Ζαρατούστρα εἶχε πλησιάσει ὀλότελα,
ἄκουσε καθαρὰ μιὰ ἀνθρώπινη φωνὴ ποῦ ἐρχότανε ἀπὸ ἀνάμεσά
τους· καί, κατὰ πῶς φαινότανε, εἶχανε γυρίσει ὅλες τους τὰ κεφά-
λια τους πρὸς τὸ μέρος τοῦ ὁμιλητῆ.

Τότε ὁ Ζαρατούστρα πήδηξε μὲ ζῆλο κατὰ πάνω τους καὶ
σκόρπισε τὰ ζῶα, γιὰτὶ φοβήθηκε πῶς κάποιον δυστύχημα θὰ εἶχε
συμβεῖ ἐδῶ πέρα, ποῦ δύσκολα θὰ μπορούσε νὰ τὸ συντράμει ἢ
ψυχοπόνια τῶν ἀγελάδων. Ἄλλ' ὅσο γι' αὐτὸ ἀπογοητεύθηκε· γιὰ-
τί, γιὰ δές, ἐκεῖ καθότανε κατὰ χάμα ἕνας ἄνθρωπος καὶ φαινότανε
πῶς ἤθελε νὰ πείσει τὰ ζῶα νὰ μὴ νιώθουν κανένα φόβο γιὰ σαῦ-
τον, ἕνας φιλειρηνικὸς ἄνθρωπος κ' ἕνας βουνήσιος ἱεροκήρυκας,
ποῦ ἡ ἴδια ἢ καλωσύνη κήρυττε μὲ τὰ μάτια του.

«Τί γυρεύεις ἐδῶ; φώναξε ὁ Ζαρατούστρα ξαφνιασμένος.

«Τί γυρεύω ἐδῶ; ἀποκρίθηκε ἐκεῖνος: ὁ,τι γυρεύεις κ' ἐσύ, ὦ
φίλε τῆς ἐνόχλησης! Τὴν εὐτυχία πάνω στὴ γῆ, δηλαδή.

Μὰ κάτι τέτοιο θὰ ἤθελα νὰ τὸ διδαχτῶ ἀπὸ τοῦτες ἐδῶ
τις γελάδες. Γιατί, μάθε το κι αὐτό, ὀλόκληρο μισὸ πρωινὸ τοὺς
μιλοῦσα γιὰ νὰ τὶς πείσω κ' ἴσα - ἴσα ποῦ θέλανε νὰ μοῦ τὸ πού-
νε. Γιατί νὰ τὶς ἐνόχλησες, ἄραγε;

Ἄν δὲ γυρίσουμε πίσω καὶ δὲν γίνουμε σὰν τὶς γελάδες, δὲ
θὰ κερδίσουμε τὴν οὐράνιον βασιλεία. Γιατί ἕνα πράγμα θὰ ἔπρε-
πε νὰ διδαχτοῦμε ἀπ' αὐτὲς: τὸ μηρύκασμα.

Κι' ἀληθινὰ, ἂν ὁ ἄνθρωπος κέρδιζε καὶ τὸν κόσμον ὀλόκλη-
ρο κι αὐτὸ μόνο δὲ μάθαινε, τὸ μηρύκασμα: ποιό θὰ 'τανε τὸ διά-
φορό του; Δὲ θὰ γλύτωνε ἀπὸ τὴ θλίψη του,

—ἀπὸ τὴ μεγάλη θλίψη του: μὰ ποῦ σήμερα λέγεται ἂ η-
δ ί α. Τίνος δὲν εἶναι σήμερα γιομάτη ἀηδία ἢ καρδιά, τὸ στόμα
καὶ τὰ μάτια; Καὶ σένα! Καὶ σένα! Μὰ γιὰ κοίταξε, ἀλήθεια,
αὐτὲς τὶς γελάδες!» —

Ἔτσι μίλησεν ὁ βουνήσιος κήρυκας κ' ὕστερα γύρισε τὸ βλέμμα του πάνω στὸν Ζαρατούστρα, —γιατὶ ἴσαμε κείνη τῆ στιγμῇ τὸ εἶχε κρεμασμένο μὲ ἀγάπη πάνω στὶς γελάδες—: ξαφνικά, ὅμως, μεταμορφώθηκε.

«Ποιὸς εἶναι αὐτὸς ποὺ μιλῶ μαζί του; φώναξε τρομαγμένος καὶ πήδηξε ἀπὸ κεῖ ποὺ καθότανε.

Εἶναι ὁ ἄνθρωπος ποὺ δὲ νιώθει ἀηδία, εἶναι ὁ Ζαρατούστρα ὁ ἴδιος, ὁ νικητῆς τῆς μεγάλης ἀηδίας, εἶναι τὸ μάτι, εἶναι τὸ στόμα, εἶναι ἡ καρδιὰ τοῦ ἴδιου τοῦ Ζαρατούστρα.»

Κ' ἐνῶ μιλοῦσεν ἔτσι, ἐφίλησε τὰ χέρια ἐκείνου ποὺ τοῦ μιλοῦσε, μὲ καταπλημμυρισμένα μάτια, καὶ χειρονομοῦσεν ὀλότελα σὰν ἓνας ποὺ τοῦ πέφτει ἀπρόσμενα ἀπὸ τὸν οὐρανὸ ἓνα πολύτιμο δῶρο κ' ἓνα κειμήλιο. Μὰ οἱ γελάδες τὰ βλέπανε ὅλα αὐτὰ κι ἀπορούσανε μέσα στὴν καρδιὰ τους.

«Μὴ μιλάς γιὰ μένα, ὦ ἀξιοθαύμαστε, ὦ προσφιλέστατε! εἶπε ὁ Ζαρατούστρα κι ἀπόφυγε τὶς τρυφερότητες τοῦ ἄλλου, μίλησέ μου πρῶτα γιὰ σένα! Δὲν εἶσαι ὁ ἐθελοντῆς ζητιάνος, ποὺ κάποτε πέταξε μακριὰ του ἓναν μεγάλο πλοῦτο, —

αὐτὸς ποὺ ντρεπότανε γιὰ τοὺς πλοῦτους του καὶ γιὰ τοὺς πλούσιους, καὶ ποὺ κατέφευγε στοὺς πιὸ φτωχοὺς γιὰ νὰ τοὺς χαρίσει τὴν ἀφθονία του καὶ τὴν καρδιὰ του; Ἄλλ' ἐκεῖνοι δὲν τὸν ἐδέχτηκαν.»

«Ἄλλ' ἐκεῖνοι δὲ μὲ δεχτήκανε, εἶπε ὁ ἐθελοντῆς ζητιάνος, τὸ ξέρεις καλά. Ἔτσι, στὸ τέλος γύρεψα καταφύγιο στὰ ζῶα καὶ σ' αὐτὲς ἐδῶ τὶς γελάδες.»

«Ἐκεῖ ἔμαθες, διέκοψε ὁ Ζαρατούστρα τὸν ὁμιλητῆ, πόσο δυσκολώτερο εἶναι τὸ νὰ δίνει σωστὰ κανεὶς ἀπὸ τὸ νὰ παίρνει σωστὰ, καὶ πῶς τὸ νὰ δωρίζει κανεὶς εἶναι τ ἔ χ ν η καὶ ἡ στερνή, ἢ πιὸ ἐπιτήδεια καὶ μαστορικὴ τέχνη τῆς καλωσύνης.»

«Προπάντων τῆ σημερινῇ μέρα, ἀποκρίθηκεν ὁ ἐθελοντῆς ζητιάνος, σήμερα ἀκριβῶς, ποὺ κάθε τι ταπεινὸ ὑψώθηκε κ' ἔγινε ἄγριο καὶ περήφανο γιὰ τὸ εἶδος του: γιὰ τὸν ὄχλο, δηλαδή.

Γιατί, τὸ ξέρεις βέβαια, ἦρθε ἡ ὥρα γιὰ τὴ μεγάλη, ὀλέθρ:α, μακρόχρονη, σιγανὴ ἀνταρσία τοῦ ἔχλου καὶ τῶν σκλάβων: μεγαλώνει καὶ μεγαλώνει!

Τώρα πιά οἱ ταπεινοὶ ἐπαναστατοῦν ἐναντίον τῆς εὐεργεσίας καὶ τῆς μικροελεημοσύνης· κι ἄς φυλαχτοῦν οἱ ὑπέρπλουτοι!

Ἄλλ' ὁποῖος σήμερα μοιάζει μὲ κοιλαράδικη μπουτίλια ποὺ στάζει ἀπὸ ὑπερβολικὰ στενὰ λαιμό: —καταστρέφεται, γιατί εὐχαρίστως σπάζουνε σήμερα τὸν λαιμὸ ἑνὸς τέτοιου μπουκαλιού.

Ἀκόλαστη ἐπιθυμία, χολερικὸς φθόνος, ἔντονη δίψα ἐκδίκησης, περηφάνεια ὄχλου: ὅλα αὐτὰ μὲ χτυπήσαν στο πρόσωπο. Δὲν εἶναι πιά ἀλήθεια ὅτι οἱ φτωχοὶ εἶναι μακάριοι. Ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν, ὅμως, θροῖσκεται στὶς γελάδες.»

«Καὶ γιατί ὄχι στοὺς πλοῦσιους;» ρώτησε ὁ Ζαρατούστρα

πειράζοντάς τον, ἐνώ ἐμπόδιζε τὶς γελάδες νὰ μυρίζωνται μὲ οἰκειότητα τὸν εἰρηνικὸ ἀπόστολο.

«Γιατί θέλεις νὰ μὲ πειράξεις; ἀποκρίθηκεν αὐτός. Τὸ ξέρεις κι ὁ ἴδιος ἐσὺ καλύτερα ἀπὸ μένα. Τί μ' ἔσπρωξε, ἀλήθεια, πρὸς τοὺς πιὸ φτωχοὺς, ὦ Ζαρατούστρα; Μὴ δὲν ἦταν ἡ ἀηδία ποὺ μοῦ προκαλοῦν οἱ πιὸ πλούσιοί μας;

αὐτοὶ οἱ κατάδικοι τοῦ πλούτου, ποὺ βγάζουν κέρδος ἀπὸ κάθε σκουπίδι, μὲ ψυχρὰ μάτια καὶ ἄπληστες σκέψεις, αὐτὸ τὸ σκυλλοῦν ποὺ ἡ βρῶμα του φτάνει ὡς τὸν οὐρανό,

αὐτὸς ὁ χρυσωμένος καὶ ψευτισμένος ὄχλος, ποὺ οἱ πρόγονοὶ του ἦσαν μακροδάχτυλοι, ἢ σαρκοφάγα ὄρνια ἢ ρακοσυλλέχτες, ἔτοιμοι νὰ ξαπλώσουνε κάθε στιγμή μὲ γυναίκα, ἀκόλαστοι, ἐπιλήσμονες:—γιατὶ δὲ διαφέρουνε πολὺ ἀπὸ τὶς πόρνες.

«Ὁχλος πάνω, ὄχλος κάτω! Τί θὰ πεῖ σήμερα «φτωχὸς» καὶ «πλούσιος»! Τῆ διάκριση τούτη τὴν ξέμαθα.—κ' ἔφυγα μακριά, ὄλο καὶ πιὸ μακριά, ἴσαμε ποὺ ἔφτασα στὶς ἀγελάδες αὐτές,»

Ἔτσι μίλησε ὁ εἰρηνικὸς ἀπόστολος καὶ ξεφυσούσε ὁ ἴδιος κ' ἴδρωνε μὲ τὰ λόγια του: ἔτσι ποὺ οἱ γελάδες ἀπορήσανε πάλι.

Ὁ Ζαρατούστρα, ὅμως, τὸν κοίταξε στὸ πρόσωπο χαμογελώντας πάντα, καθὼς ἐκεῖνος μιλοῦσε ἔτσι σκληρά, καὶ κούναγε σιωπῶντας τὸ κεφάλι του.

«Βιάζεις τὸν ἑαυτό σου, ὦ βουνήσιε κήρυκα, ὅταν μεταχειρίζεσαι τόσο σκληρὰ λόγια. Δὲν ἔγιναν οὔτε τὸ στόμα σου οὔτε τὰ μάτια σου γιὰ τέτοια σκληρότητα,

οὔτε καὶ τὸ στομάχι σου, κατὰ πῶς μοῦ φαίνεται: αὐτὸ ἀποστέργει κάθε τέτοια ὀργὴ καὶ μῖσος καὶ ξάφρισμα. Τὸ στομάχι σου θέλει ἀπαλώτερα πράγματα: δὲν εἶσαι κρεωφάγος.

Πιὸ πολὺ μοῦ φαίνεσαι νὰ 'σαι φυτοφάγος καὶ ριζοφάγος. Μπορεῖ καὶ νὰ μασσᾷς σπόρους. Σίγουρα, ὅμως, ἀποστέργεις τὶς κρεωφαγικὲς ἡδονὲς κι ἀγαπᾷς τὸ μέλι.»

«Μὲ κατάλαβες καλά, ἀποκρίθηκεν ὁ ἐθελοντὴς ζητιάνος μὲ ἀλσφρωμένη τὴν καρδιά. Ἀγαπῶ τὸ μέλι, μασσοῦλίζω καὶ σπόρους, γιατί ἐπιζητῶ, ὅ,τι ἔχει ὁμορφὴ γεύση καὶ καθαρίζει τὴν ἀνάσα:

ἀκόμα κι ὅ,τι χρειάζεται πολὺν καιρό, ὅ,τι εἶναι πασατέμπος καὶ λιχουδιὰ γιὰ τοὺς μαλακοὺς ἀργόσχολους καὶ τοὺς χασομέρηδες.

Καλύτερα, φυσικά, τὸ καταφέρνουν τοῦτες δῶ εἰς γελάδες: αὐτὲς ἐφεύρανε τὸ μηρύκισμα καὶ τὸ ξαπλωταριὸ στὸν ἥλιο. Γι' αὐτὸ κι ἀποφεύγουν τὴ θέρια σκέψη ποὺ κάνει τὴν καρδιά νὰ πρήσκειται.»

Ἔ, λοιπόν! εἶπε ὁ Ζαρατούστρα: θὰ 'πρεπε νὰ δεῖς καὶ τὰ ζῷα μου, τὸν ἀετό μου καὶ τὸν ἔφι μου, — δὲν ὑπάρχουν οἱ ὁμοιοί τους σήμερα στὴ γῆ.

Γιὰ δὲς, ἐκεῖ 'ναι ὁ δρόμος ποὺ ὀδηγεῖ στὴ σπηλιὰ μου: ἄς

εἶσαι αὐτὴ τῆ νύχτα ὁ ξένος τῆς. Καὶ μίλησε μὲ τὰ ζῶα μου γιὰ τὴν εὐτυχία τῶν ζώων,

ἴσαμε νὰ ῥθω κι ὁ ἴδιος. Γιατὶ τώρα μὲ φωνάζει βιαστικὰ μιὰ κραυγὴ ἀπελπισίας καὶ θὰ σ' ἀφήσω. Θὰ βρεῖς καὶ νέο μέλι ἀκόμα στὴ σπηλιά μου, ἀπὸ χρυσές, δροσερές σὰν πάγος κυψέλες: φάε το!

Τώρα, ὅμως, ἀποχαιρέτησε ἀμέσως τὶς γελάδες σου, ὦ ἀξιολοθαύμαστε! ὦ προσφιλέστατε! ὅσο κι ἂν σοῦ πέσει βαρὺς ὁ χωρισμὸς αὐτός. Γιατὶ αὐτὲς εἶναι οἱ πιὸ θερμοὶ φίλοι σου καὶ οἱ δάσκαλοί σου! —

«Ἐχτὸς ἀπὸ ἓναν, ποὺ τὸν ἀγαπῶ πιὸ πολύ, ἀποκρίθηκεν ὁ ἐθελοντὴς ζητιάνος. Ὁ ἴδιος ἐσὺ εἶσαι καλὸς καὶ καλύτερος κι ἀπὸ γελάδα, ὦ Ζαρατούστρα!»

«Φεύγα, παράτα με! ὦ πονηρὲ κόλακα! φώναξε μὲ κακία ὁ Ζαρατούστρα· γιατί θέλεις νὰ μὲ διαφθείρεις μὲ τέτοια παίνια καὶ μὲ τὸ μέλι τῆς κολακείας;»

«Φεύγα, παράτα με! φώναξε πάλι καὶ σήκωσε τὸ ραβδί του νὰ τὸ κατεβάσει πάλω στὸν τρυφερὸ ζητιάνο: ἀλλ' ἐκεῖνος εἶχε φύγει κιόλας, τρέχοντας, μακριά.

Ο ΪΣΚΙΟΣ

ΔΕ ΘΑ εἶχε, ὅμως, φύγει ἀκόμα καλὰ-καλὰ, τρέχοντας, ὁ ἐθελοντὴς ζητιάνος καὶ μείνει μόνος του ὁ Ζαρατούστρα, ὅταν ἄκουσε ξαφνικὰ πίσω του μιὰ νέα φωνή: ποὺ φώναζε: «Στάσου, Ζαρατούστρα! Μὰ περίμενε, δά! ἐγὼ ῥμαι, ὦ Ζαρατούστρα, ἐγὼ, ὁ ἴσκιος σου!» Μὰ ὁ Ζαρατούστρα δὲν περίμενε γιατί ξαφνικὰ τὸν κυρίεψε μεγάλη φούρκα γιὰ τὸ πλῆθος ποὺ ἔτρεχε στὰ βουνά του. «Τί νὰ ῥγινε ἢ μοναξιά μου; εἶπε.

Μαζεύτηκαν, ἐλήθεια, πάρα πολλοί. Τοῦτα δῶ τὰ βουνὰ μυρμηκιάζουν, τὸ βασίλειό μου δὲν εἶναι πρὸ τοῦ κόσμου τ ο ὕ τ ο υ, χρειάζομαι κανούργια βουνά.

Ὁ ἴσκιος μου μὲ φωνάζει; Τί σημασία ἔχει ὁ ἴσκιος μου! ῥΑς τρέξει ξοπίσω μου! ἐγὼ—τρέχω μακριά.»

ῥΕτσι μίλησεν ὁ Ζαρατούστρα στὴν καρδιά του κ' ἔτρεξε μακριὰ ἀπὸ κεῖ. ῥΑλλ' αὐτὲς ποὺ ἦταν πίσω του, τὸν ἀκολουθοῦσε ἀπὸ κοντά: ἔτσι ποὺ σὲ λίγο τρέχανε τρεῖς ὁ ἓνας πίσω ἀπὸ τὸν ἄλλο, μπροστά, δηλαδή, ὁ ἐξελοντὴς ζητιάνος, ὕστερα ὁ Ζαρατούστρα καὶ τρίτος καὶ τελευταῖος ὁ ἴσκιος του. Τὸ τρέξιμό τους, ὅμως, δὲν κρέτησε πολλὴν ὥρα, γιατί ξαφνικὰ ὁ Ζαρατούστρα κατάλαβε τὴν τρέλλα του καὶ μὲ μιᾶς τίναξε ἀπὸ πάνω του ὅλη τὴ φούρκα καὶ τὴν ἀηδία του.

«Μπᾶ! εἶπε· μὴ καὶ δὲ συνέβαιναν ἀπὸ ἀνέκαθεν τὰ πιὸ γελοῖα πράγματα σὲ μᾶς τοὺς γέρους ἐρημίτες καὶ ἄγιους;

ῥΑληθινά, ἡ τρέλλα μου μεγάλωσε στὰ βουνά. Τώρα ἀκούω ῥΕξη γέρικα τρελλοπέδα νὰ κροταλοῦνε τὸ ἓνα πίσω ἀπὸ τ' ἄλλο.

Ἔχει τὸ δικαίωμα, ὅμως, ὁ Ζαρατούστρα νὰ φεβᾶται ἔν-
ἴσκιο; Καὶ στὸ τέλος ἔφτασα νὰ πιστεύω πὼς ἔχει πιὸ μακρὰ
πόδια κι ἀπὸ μένα.»

Ἔτσι μίλησεν ὁ Ζαρατούστρα, γελώντας με τὰ μάτια καὶ
με τὰ σωθικά του, ἔμεινε κεῖ νὰ στέκει καὶ στράφηκε γρήγορα καί,
γιὰ δές, σχεδὸν ἔρριξε κατὰ γῆς τὸν διώχτη του καὶ ἴσκιο του:
τόσο κολλητὰ στὶς φτέρνες του τὸν ἀκολουθοῦσε καὶ τόσο ἀνή-
μπορος ἦτανε. Ὄταν, μάλιστα, τὸν ἐξέτασε καλὰ-καλὰ με τὰ
μάτια, τρόμαξε, σὰ νὰ ἔχε βρεθεῖ ξαφνικὰ μπροστὰ σὲ κανένα
φάντασμα: τόσο ἀδύνατος, μαυριδερός, κούφιος καὶ σάμπως νὰ
ἐπιζοῦσε τοῦ ἑαυτοῦ του φαινότανε αὐτὸς ποὺ τὸν εἶχε πάρει ἀπὸ
πίσω.

«Ποιὸς εἶσαι; ρώτησε ὁ Ζαρατούστρα βίαια, τί δουλειά
ἔχεις ἐδῶ; Καὶ γιὰ ποῖο λόγο ὀνομάζεσαι ἴσκιος μου; Δὲ μ' ἀρέ-
σεις καθόλου!»

«Μὲ συμπαθᾶς γι' αὐτό, ἀποκρίθηκεν ὁ ἴσκιος, με συμπαθᾶς
ποὺ εἶμαι ὁ ἴσκιος σου. Κι ἂν δὲ σ' ἀρέσω, ἔ λοιπόν, σὲ συγ-
χαίρω ἐσένα καὶ τὸ καλὸ γούστο σου, ὦ Ζαρατούστρα.

Ἔνας ὁδοιπὸρος εἶμαι πρὸς ηλωμένος χρόνια καὶ χρόνια
τώρα στὶς φτέρνες σου: βρίσκομαι πάντα στὸ δρόμο, μὰ χωρὶς
σκοπὸ καὶ χωρὶς κατοικία: ἔτσι πού, ἀληθινά, κάτι λίγο μοῦ λεί-
πει γιὰ νὰ ἔμαι σὰν τὸν αἰώνιο περιπλανώμενο ἰουδαῖο, μ' ὅλο
ποὺ μήτε αἰώνιος εἶμαι, μήτε κ' ἰουδαῖος.

Πῶς; Πρέπει νὰ βρίσκομαι πάντα στὸ δρόμο; Νὰ σαλεύω,
νὰ μὴ μπορῶ νὰ σταθῶ, νὰ παραδέρνωμαι ἀπ' ὄλους τοὺς ἀνέμους;
᾿Ω γῆ, πάρα πολὺ στρογγυλὴ ἔγινες γιὰ μένα!

Κάθησα κιόλας πάνω σὲ κάθε ἐπιφάνεια, σὰν κουρασμένη
σκόνη κοιμήθηκα πάνω σὲ καθρέφτες καὶ τζάμια παραθυριῶν:
ὄλα παίρνουν ἀπὸ μένα, τίποτα δὲ δίνει, ἀδυνατίζω κι ἀδυνατί-
ζω, — μοιάζω με ἴσκιο σχεδόν.

Μὰ ἐσύ ἔσαι κεῖνος, ὦ Ζαρατούστρα, ποὺ ἀκολουθήσα καὶ
παρακολούθησα τὸν πιὸ πολὺν καιρὸ, κι ἂν καὶ σοῦ κρυβόμουν
κιόλας, ποτὲ δὲν ἔπαψα, ἀλήθεια, νὰ ἔμαι ὁ πιὸ πιστὸς ἴσκιος
σου: πάντα, ὅπου κι ἂν κάθησες κάθησα κ' ἐγώ.

Μαζί σου περιπλανήθηκα στοὺς πιὸ μακρυνούς, στοὺς πιὸ
παγεροὺς κόσμους, σὰν ἓνα φάντασμα ποὺ τρέχει ἀπὸ μόνο του
πάνω σὲ χειμωνιάτικες στέγες καὶ στὰ χιόνια.

Μαζί σου ἐπιθύμησα κάθε τι ἀπαγορευμένο, τὸ πιὸ κακὸ,
τὸ πιὸ μακρυνό: κι ἂν ἔχω κάτι ποὺ νὰ ἔναι ἀρετὴ, αὐτὸ ἔναι πὼς
ποτέ μου δὲ φοβήθηκα καμιὰν ἀπαγόρευση.

Μαζί σου σύντριψα ὅ,τι λάτρευε ἄλλοτε ἡ καρδιά μου, μαζί
σου γκρέμισα ὄλες τὶς πέτρες ποὺ ὀροθετοῦνε τὰ σύνερα, μαζί
σου γκρέμισα ὄλα τὰ εἰδῶλα, μαζί σου ἔτρεξα πίσω ἀπὸ τὶς πιὸ
ἐπικίνδυνες ἐπιθυμίες, — ἀληθινά, πέρασα πάνω ἀπ' ὄλα τὰ
ἐγκλήματα κάποτε.

Μαζί σου ξέμαθα τὴν πίστη στὰ λόγια καὶ στὶς ἀξίες καὶ

στὰ μεγάλα ὀνόματα. "Όταν ὁ διάβολος ἀλλάζει δέρμα δὲν ἀλλάζει κι ὄνομα; Γιατὶ δέρμα εἶναι κι αὐτό. "Ίσως κι ὁ ἴδιος ὁ διάβολος νὰ ἔναι δέρμα.

«Τίποτα δὲν εἶναι ἀλήθεια, ὅλα ἐπιτρέπονται»: αὐτὸ ἔλεγα στὸν ἑαυτό μου. Ἐκούμπησα στὰ πιὸ παγωμένα νερὰ μὲ τὸ κεφάλι καὶ μὲ τὴν καρδιά. Ἄχ, πόσες φορές δὲν ἀνασηκώθηκα ὕστερα ἀπὸ κεῖ πάνω σὰν ἓνα γυμνὸ, κόκκινο καβούρι!

Ἄχ, τί ἔκαμα κάθε καλωσύνη καὶ κάθε ντροπαλωσύνη καὶ κάθε πίστη μου στοὺς καλοὺς! Ἄχ, τί ἔγινε κείνη ἡ φιλοψέμματη ἀθωότητα ποὺ εἶχα κάποτε, ἡ ἀθωότητα τῶν καλῶν καὶ τῶν εὐγενῶν ψευδῶν τους!

Πάρα πολὺ συχνά, ἀληθινά, ἀκολούθησα ἀπὸ πολὺ κοντά, κατὰ πόδας, τὴν ἀλήθεια: τότε μὲ χτυποῦσε κατάμουτρα. Καμιά φορά νόμιζα πὼς ἔλεγα ψέμματα, καί, γιὰ δές: τότε μόνο πετύχαινα τὴν ἀλήθεια.

Πάρα πολλὰ πράγματα ξεκαθαρίσανε γιὰ μένα: τώρα πιά δὲ μ' ἐνδιαφέρει τίποτα. Τίποτα δὲ ζεῖ πιά, ποὺ νὰ τὸ ἀγαπῶ, — πὼς θὰ μπορούσα ν' ἀγαπῶ τὸν ἑαυτό μου;

«Νὰ ζῶ ὅπως μ' ἀρέσει, ἢ νὰ μὴ ζῶ κἄν»: ἔτσι τὸ θέλω, ἔτσι τὸ θέλει κι ὁ πιὸ ἅγιος. Ἀλλά, ἀλλοίμονο! μήπως ὑπάρχει καὶ τίποτα ποὺ νὰ μὲ ἀρέσει;

Μήπως ἔχω καὶ κανένα σκοπὸ; Ἐνα λιμάνι ποὺ πρὸς αὐτὸ νὰ φουσκώνει τὸ πανί μου;

Ἐναν οὐριὸ ἄνεμο; Ἄχ, μόνον αὐτὸς ποὺ ξέρεي πρὸς τὰ π ο ὕ πάει, ξέρει ἐπίσης ποιὸς ἄνεμος εἶναι οὐριὸς κ' εὐνοϊκὸς γιὰ τὸ ταξίδι του.

Τί μοῦ ἀπόμεινε; Μιὰ κουρασμένη καὶ κυνικὴ καρδιά. Μιὰ ἄστατη θέληση. Φτερὰ μόνον γιὰ νὰ φτεροκοποῦνε. Μιὰ σπασμένη ραχοκοκκαλιά.

Ἡ ἀναζήτηση τούτη τοῦ σπιτιοῦ μου: ὦ Ζαρατούστρα, τὸ ξέρεις, βέβαια, πὼς ἡ ἀναζήτησή μου αὕτη ἦταν ὁ λιμὸς μου καὶ μὲ τρώει.

«Ποῦ εἶναι τὸ σπίτι μου;» Γι' αὐτὸ ρωτῶ κι αὐτὸ ζητῶ καὶ ζήτησα κι ἀναζήτησα καὶ δὲν βρῆκα. ὦ αἰώνιο Παντοῦ, ὦ αἰώνιο Πουθενά, ὦ αἰώνιο «Μάταια»!

ΕΤΣΙ μίλησεν ὁ ἴσκιος, καὶ τὸ πρόσωπο τοῦ Ζαρατούστρα μεταμορφώθηκε στὰ λόγια του. «Εἶσαι ὁ ἴσκιος μου! εἶπε στὸ τέλος λυπημένα.

Ὁ κίνδυνός σου δὲν εἶναι καθόλου μικρὸς, ὦ ἐλεύθερο πνεῦμα κι ὁδοιπόρε! Πέρασες μιὰν ἄσκημη μέρα: ἔχε μόνον τὸ νοῦ σου μὴ καὶ περάσεις κανένα χειρότερο βράδι.

Ἀλήτες, ὅπως ἐσύ, φτάνουνε κάποτε στὸ σημεῖο νὰ νομίσουνε πὼς κ' ἡ φυλακὴ ἀκόμα εἶναι ἓνας παράδεισος. Εἶδες ποτέ

πως κοιμούνται οί φυλακισμένοι έγκληματίες; Κοιμούνται ήσυχοι, χαίρονται τήν καινούργια τους ασφάλεια.

Φυλάξου μή και στο τέλος σε κυριέψει καμιά στενή πίστη, καμιά σκληρή, αύστηρή πλάνη! Γιατί από τώρα κ' ύστερα θ' αρχίσει να σε πλανεύει και να σε βάνει σε πειρασμό κάθε τι στενό και σίγουρο.

Έχασες τόν σκοπό σου: άλλοίμονο, πώς θα μπορούσες να μην αισθάνεσαι πια και ν' αφήφᾶς τόν χαμό τούτο; Μαζί μ' αυτόν — έχασες και τόν δρόμο σου!

Ω φτωχέ Περιπλανώμενε, Περιϊπτάμενε, ω κουρασμένη πεταλούδα! Θέλεις να βρείς ανάπαυση και κατοικία αυτό τόν βράδι; Πήγαινε τότε στη σπηλιά μου!

Τούτος δώ είναι ό δρόμος που οδηγεί στη σπηλιά μου! Τώρα, όμως, πρέπει να διαστώ και θα σ' αφήσω. Νιώθω κιόλας σα να με θαραίνει ένας ίσκιος.

Πρέπει να τρέξω μόνος μου, για να ξαναφωτίσουν όλα γύρω μου. Γι' αυτό πρέπει να μείνω δρθιος και χαρούμενος στα πόδια μου. Τόν βράδι, όμως, θα χορέψουμε στο σπίτι μου!»

Έτσι μίλησεν ό Ζαρατούστρα.

ΜΕΣΗΜΕΡΙ

ΚΙ Ο Ζαρατούστρα έτρεξε και δε συνάντησε κανέναν πια και ήταν μόνος του και ολοένα συναντούσε τόν έαυτό του και χαιρότανε και απολάβαινε τή μοναξιά του και συλλογιζότανε όμορφα πράγματα επί ώρες και ώρες. Μά κατά τήν ώρα του μεσημεριού, όταν ό ήλιος στεκότανε πάνω ακριδώς από τόν κεφάλι του Ζαρατούστρα, πέρασε από ένα γέρικο, κουφαλιασμένο και ροζιασμένο δέντρο, που τόν άγκάλιαζε ή πλούσια αγάπη ενός κλήματος, ώστε ό κορμός του ήτανε όλόκληρος κρυμμένος. Από τόν κλήμα αυτό κρέμονταν κίτρινα σταφύλια σε μεγάλη άφθονία, που προσφέρονταν στον όδοιπόρο. Τότε του ήρθε ή διάθεση να σθήσει μια μικρή δίψα του και να κόψει ένα σταφύλι. Μά καθώς άπλωνε τόν χέρι του, τόν κυριέψε μια άλλη διάθεση και π'ό έντονα: να ξαπλώσει, δηλαδή, πλάϊ στο δέντρο, τήν ώρα του γιομάτου μεσημεριού, και να κοιμηθεί.

Αυτό κ' έκανε ό Ζαρατούστρα. Και μόλις ξάπλωσε κατάχαμα, μέσα στην ήσυχία και στη μυστικότητα του πολύχρωμου γρασιδιού, είχε κιόλας ξεχάσει τή μικρή δίψα του κι άποκοιμήθηκε. Γιατί, όπως λέει κ' ή παροιμία του Ζαρατούστρα: τόν ένα είναι πιο άπαραίτητο από τόν άλλο. Μόνον που τά μάτια του μείνανε άνοιχτά: — γιατί δε χόρταιναν να βλέπουν και να ύμνούν τόν δέντρο και τήν αγάπη του κλήματος. Μά μέσα στο άποκοιμισμά του μίλησεν έτσι ό Ζαρατούστρα στην καρδιά του:

«ΗΣΥΧΙΑ! Ἡσυχία! Δὲν τελειώθηκε ὁ κόσμος; Τί μου συμβαίνει, λοιπόν;

Σὰν ἓνας χαριτωμένος, ἀθώρητος ἄνεμος πού χορεύει πάνω στὴ σανιδωμένη θάλασσα, ἀλαφρός, φτεροῦ ὅμοιος ἀλαφρός: ἔτσι χορεύει ὁ ὕπνος ἀπάνω μου.

Δὲ μου πιέζει καθόλου τὰ μάτια, ἀφήνει ξυπνητὴ τὴν ψυχὴ μου. Εἶναι ἀλαφρός, ἀληθινά! Φτεροῦ ὅμοιος ἀλαφρός!

Μὲ πείθει, μὴ καὶ ξέρω πῶς; μ' ἀγγίζει μέσα μου μὲ χαϊδευτικὸ χέρι, μὲ βιάζει. Ναί, μὲ βιάζει, τόσο πού ἡ ψυχὴ μου τεντώνεται: —

πόσο μακραίνει κουρασμένη ἢ παράξενη ψυχὴ μου! Μὴ καὶ τὸ μεσημέρι ἀκριβῶς ἔπεσε τὸ βράδι τῆς ἑβδομῆς μέρας τῆς; Πορεύτηκε, ἴσως, πάρα πολὺν καιρὸ κιόλας εὐτυχισμένη ἀνάμεσα σὲ καλὰ καὶ ὠριμα πράγματα;

Τεντώνεται καὶ μακραίνει, μακραίνει καὶ μ' ὅλο τὸ μάκρος τῆς κείτεται ἤσυχη ἢ παράξενη ψυχὴ μου. Πάρα πολλὰ καλὰ γεύτηκε κιόλας, ἢ χρυσωμένη αὐτὴ θλίψη τὴν πιέζει, τῆς στραβώνει τὸ στόμα.

Σὰν ἓνα τέτοιο καράβι, στὴ στεριά ἀραγμένο, κολλημένο: ἀκουμπᾶ στὴ γῆ, κουρασμένη ἀπὸ τὸ μεγάλο ταξίδι τῆς κι ἀπὸ τὶς ἀβέβαιες θάλασσες. Δὲν εἶναι πιστώτερη ἢ γῆ;

Σὰν ἓνα τέτοιο καράβι, στὴ στεριά ἀρεγμένο, κολλημένο: — αὐτὸ ἀρκεῖ γιὰ νὰ ὑφάνει τοὺς ἰστούς τῆς μιὰ ἀράχνη ἀπὸ τὴ στεριά ἴσαμε τὸ καράβι. Δὲ χρειάζεται κανένα πιὸ δυνατὸ σκοινὶ γι' αὐτό.

Σὰν ἓνα τέτοιο κουρασμένο καράβι μέσα στὸν πιὸ ἤσυχον ὄρμον: ἔτσι ξαποσταίνω τώρα πιά κ' ἐγὼ κοντὰ στὴ γῆ, πιστός, γιομάτος ἐμπιστοσύνη κι ἀναμονή, δεμένος πάνω τῆς μὲ τὰ πιὸ ἀπαλὰ νήματα.

᾽Ω εὐτυχία! ᾽Ω εὐτυχία! Θέλεις, ἀλήθεια, νὰ τραγουδήσεις, ὦ ψυχὴ μου; Κεῖτεσαι στὸ γρασίδι. Ἄλλ' αὐτὴ ἔναι ἡ μυστικὴ, ἐπίσημη ὦρα, πού κανένας βουσκὸς δὲν παίζει τὸ φλάουτό του.

Πρόσεξε! Τὸ ζεστὸ μεσημέρι κοιμᾶται στὰ λειβάδια. Μὴν τραγουδᾶς! Ἡσυχία! Ὁ κόσμος τελειώθηκε.

Μὴ τραγουδᾶς, ὦ φτερωτὴ χλόη, ὦ ψυχὴ μου! Μὴν ψιθυρίσεις καν! Μὰ γιὰ δὲς, ἀλήθεια — ἡσυχία! τὸ γέρικο μεσημέρι κοιμᾶται, σαλεύει τὸ στόμα του: μὴ καὶ πίνει τώρα μιὰ σταγόνα εὐτυχίας —

μιὰ παλιά, μελαχρινὴ σταγόνα χρυσῆς εὐτυχίας, χρυσοῦ κρασιοῦ; Πάνω του περνᾶ γλιστρώντας ἢ εὐτυχία του καὶ γελᾶ. Ἔτσι γελᾶ ἓνας Θεός. Ἡσυχία! —

«Γιὰ νὰ εὐτυχίσουμε, πόσο ἐλάχιστο ἀρκεῖ γιὰ νὰ εὐτυχίσουμε!» Ἔτσι ἔλεγα ἓναν ἄλλον καιρὸ καὶ νόμιζα πῶς ἦμουν σοφός. Μὰ δὲν ἦταν σφία, βλαστήμια ἦταν: αὐτὸ τὸ ἔμαθα τώρα. Οἱ τρελλοσοφοὶ μιλοῦνε καλύτερα.

Τὸ πιὸ ἐλάχιστο ἀκριβῶς, τὸ πιὸ σιωπηλό, τὸ πιὸ ἀλαφρό,

τὸ θρόισμα μιᾶς γουστερίτσας, μιὰ πνοή, ἓνα γλίστρισμα, μιὰ ματιά — αὐτὸ εἶναι τὸ ἔ λ ά χ ι σ τ ο π ο ὺ ἀποτελεῖ τὴν κ α λ λ ί σ τ η ν εὐτυχία. Ἕσυχία!

Τί μοῦ συνέβηκε; Ἕκου! Πέταξε μακρυά, ἄραγε, ὁ χρόνος; Δὲν πέφτω; Δὲν ἔπεσα — ἄκου! στὰ πηγάδια τῆς αἰωνιότητος;

Τί μοῦ συνέβηκε: Ἕσυχία! Τσιμπήθηκα — ἀλλοίμονο — στὴν καρδιά; Στὴν καρδιά! Ὡ, σπάσε, σπάσε, ὦ καρδιά μου, ὕστερα ἀπὸ τέτοια εὐτυχία, ὕστερα ἀπὸ τέτοιο τσίμπημα!

Πῶς; Δὲν τελειώθηκε ὁ κόσμος; Στρογγυλὸς καὶ ὠριμος; Ὡ, ἡ χρυσή, στρογγυλὴ ὠριμότητα ποῦ νὰ πετᾷ ἄραγε; Μὴ καὶ τρέχω πίσω τῆς; Σσστ!

Ἕσυχία—» (καὶ στὸ σημεῖο αὐτὸ ὁ Ζαρατούστρα τεντώθηκε κ' αἰστάνθηκε ὅτι τὸν εἶχε πάρει ὁ ὕπνος.)

«Σήκω! εἶπε στὸν ἑαυτὸ του, ὕπναρᾶ! Ὑπναρᾶ τοῦ μεσημεριοῦ! Ἕμπρός, Ἕμπρός, γέρικα πόδια! Εἶναι ὦρα κ' ἔχετε ἀκόμα πολλὴν ὦρα μπροστά σας κ' ἔχετε ἀκόμα ἓνα ἀρκετὰ καλὸ κομμάτι δρόμου μπροστά σας γιὰ νὰ γυρίσετε.

Σᾶς πήρεν ὁ ὕπνος, πόσο καιρὸ σᾶς κράτησε ἀλήθεια; Μισὴν αἰωνιότητα! Ἕμπρός, Ἕμπρός τώρα πιά, γέρικη καρδιά μου! Πόσος καιρὸς σοῦ χρειάζεται γιὰ νὰ ξυπνήσεις ὕστερα ἀπὸ ἓναν τέτοιον ὕπνο;»

(Μὰ στὸ σημεῖο αὐτὸ τὸν πήρε πάλι ὁ ὕπνος, κ' ἡ ψυχὴ του ἀντιστεκότανε καὶ προσπαθοῦσε νὰ ξεφύγει καὶ τοῦ ἀντιμιλοῦσε καὶ πάλι ξαναξάπλωνε) — «Ἕσε με, λοιπόν! Ἕσυχία! Δὲν τελειώθηκε τώρα δᾶ ὁ κόσμος; Ὡ, ἡ χρυσή, στρογγυλὴ σφαῖρα!»

«Σήκω πάνω, εἶπε ὁ Ζαρατούστρα, μικρὴ κλέφτρα, χασομέρισα! Πῶς; Ἕκόμα θέλεις νὰ τεντώνεσαι καὶ νὰ χασμουριέσαι, ν' ἀναστενάζεις καὶ νὰ ξαναπέφτεις σὲ βαθιὰ πηγάδια;

Τί εἶσαι, ἀλήθεια; Ὡ ψυχὴ μου!» (καὶ στὸ σημεῖο αὐτὸ τρέμαξε, γιὰτὶ ἀπὸ τὸν οὐρανὸ ἔπεσε μιὰ ἡλιαχτίδα στὸ πρόσωπό του.)

«Ὡ οὐρανὸ ποῦ εἶσαι ἀπὸ πάνω μου, εἶπε ἀναστενάζοντας κι ἀνακαθίζοντας, μὲ βλέπεις; Ἕκουῦς τὴν παράξενη ψυχὴ μου;

Πότε θὰ πιεῖς αὐτὴ τὴ σταγόνα τῆς δροσιᾶς, ποῦ ἔπεσε πάνω σ' ὄλα τὰ πράγματα τῆς γῆς, — πότε θὰ πιεῖς αὐτὴ τὴν παράξενη ψυχὴ,

πότε, ὦ πηγάδι τῆς αἰωνιότητος! ὦ γαλήνια χαρούμενη, ἀνατριχιαστικὴ ἄδυσε τοῦ μεσημεριοῦ! πότε θὰ ξαναπιεῖς τὴν ψυχὴ μου;»

Ἕτσι μίλησεν ὁ Ζαρατούστρα καὶ σηκώθηκε ἀπὸ τὴν κοιτιά του πλάϊ στὸ δέντρο σὰ νὰ ἔβαινε μέσα ἀπὸ ἓνα παράξενο μεθύσι: καί, γιὰ δὲς, ὁ ἡλιος στεκότανε ὀλοένα πάνω ἀπὸ τὸ κεφάλι του. Ἕπ' αὐτό, ὅμως, θὰ μπορούσε νὰ συμπεράνει κανεὶς, κὶ ὄχι ἄδικα, πῶς ὁ Ζαρατούστρα δὲν εἶχε κοιμηθεῖ πολλὴ ὦρα

Ο ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ

ΤΟ ΑΠΟΜΕΣΗΜΕΡΟ θά 'τανε πρὸς τὸ τέλος του πιά, ὅταν ὁ Ζαρατούστρα, ὕστερα ἀπὸ πολύωρες καὶ μάταιες ἀναζητήσεις καὶ ἀνέγυρους ξαναγύρισε στὴ σπηλιά του. 'Αλλ' ὅταν βρέθηκε ἀπέναντί της, σὲ κομιὰ εἰκοσαριά μόνο βήματα ἀπόσταση μακρυά της, ξαφνικὰ ἔγινε κείνο πὺν περίμενε λιγώτερο αὐτὴ τὴ στιγμή: ἄκουσε πάλι τὴ μεγάλη κραυγὴ τῆς ἀπελπισίας. Καί, ἐκπληκτικό! τὴ φορά τούτη ἡ φωνὴ ἐρχότανε μέσα ἀπὸ τὴν ἴδια του τὴ σπηλιά. 'Αλλ' ἦταν μιὰ μακρόσυρτη, πολυσύνθετη, ἀλλόκοτη κραυγὴ, κι ὁ Ζαρατούστρα ξέκρινε καθαρὰ πὺν τὴν ἀποτελούσανε πολλὲς φωνὲς μαζί: ἂν τὴν ἄκουγε κανεὶς ἀπὸ μακρυά, ἡ κραυγὴ αὐτὴ θά τοῦ φαινότανε σὰ νὰ 'βγαίνει ἀπὸ ἕνα στόμα μόνο.

Τότε ὁ Ζαρατούστρα ἔτρεξε στὴ σπηλιά του, καί, γιὰ δὲς, τί θέαμα τὸν περίμενε ὕστερα ἀπὸ κείνη τὴ συναυλία! Γιατὶ ἐκεῖ μέσα κάθονταν ὅλοι μαζί κι ὁ ἕνας δίπλα-δίπλα στὸν ἄλλον ὅλοι κείνοι πὺν εἶχε συναντήσει μέσα στὴ μέρα: ὁ βασιλιάς πὺν στεκότανε δεξιὰ κι ὁ βασιλιάς πὺν στεκότανε ἀριστερά, ὁ γέρο μάγος, ὁ Πάπας, ὁ ἐθελοντὴς ζητιάνος, ὁ ἴσκιος, αὐτὸς πὺν εἶχε συνείδηση τοῦ πνεύματος, ὁ θλιμμένος προφήτης καὶ ὁ γαῖδαφος: μὰ ὁ ἀσκημότερος ἄνθρωπος εἶχε βάλει μιὰ κορῶνα στὸ κεφάλι του κ' εἶχε ζωστεῖ μὲ δυὸ πορφυρὲς ζῶνες, — γιὰ τὴν αἵρεση, ὅπως ἀρέσει σ' ὅλους τοὺς ἄσκημους, νὰ μεταμφιέζεται καὶ νὰ κάνει τὸν ὁμορφο. Πλὴν, στὴ μέση αὐτῆς τῆς θλιβερῆς συντροφιάς στεκότανε ὁ ἀετὸς τοῦ Ζαρατούστρα, μὲ σηκωμένες τὶς ὀτεροῦγες κι ἀνήσυχος γιὰ τὴν ἔπρεπε ν' ἀποκριθεῖ σὲ πολλὰ, πὺν ἡ ὑπερηφάνειά του δὲν τοῦ ἐπέτρεπε ν' ἀπαντήσει: μὰ ὁ ἔξυπνος ὄφιν κρεμότανε τυλιγμένος γύρω ἀπὸ τὸ λαιμὸ του.

Ὅλ' αὐτὰ ὁ Ζαρατούστρα τὰ εἶδε μὲ μεγάλο ξάφνιασμα: ὕστερα, ὁμως, ἐξέτασε μὲ τὰ μάτια ἕναν-ἕναν χωριστὰ τοὺς ξένους του μὲ καλοπροαίρετη περιέργεια, διάβασε τὶς ψυχὲς τους καὶ πάλι ξαφνιασθήκε. Στὸ μεταξύ, οἱ μαζεμένοι ἐκεῖ μέσα σηκώθηκαν ἀπὸ κεί πὺν κάθονταν καὶ περιμένανε μὲ σεβασμὸ νὰ μιλήσει ὁ Ζαρατούστρα. 'Αλλ' ὁ Ζαρατούστρα μίλησεν ἔτσι:

«ὦ ἐσεῖς πὺν σ' ἀπόγνωση βρίσκεστε! ὦ ἀξιοθαύμαστοι! Ἄκουσα, λοιπόν, τὴν κραυγὴ τῆς ἀπελπισίας σας; Ξέρω τώρα πιά πὺν νὰ ζητήσω αὐτὸν πὺν μάταια ἀναζήτησα σήμερα: τὸν ἀνώτερο ἄνθρωπο —:

μέσα στὴν ἴδια μου τὴ σπηλιά κάθεται ὁ ἀνώτερος ἄνθρωπος! Μὰ γιὰ τὴν νὰ ξαφνιαζώμαι! Μὴ καὶ δὲν τὸν τράβηξα ὁ ἴδιος; Ἐγὼ μὲ τὴν προσφορὰ τοῦ μελιοῦ καὶ τὴν πονηρὴ, ἐλκυστικὴ φωνὴ τῆς εὐτυχίας μου;

Μὰ μοῦ φαίνεστε, ἀλήθεια, πὺν ἡ συντροφιά δὲν σὰς πάει, θλίβετε ὁ ἕνας τοῦ ἄλλου σας τὴν καρδιά ἀπὸ τὴ στιγμή πὺν

μαζευτήκατε καὶ καθήσατε ἐδῶ μέσα, ὦ ἐσεῖς μετὴν κραυγῆ τῆς ἀπελπισίας! Μὴ καὶ πρέπει νὰ ῥθει πρῶτα-πρῶτα Ἕνας,

Ἕνας, ποὺ νὰ σᾶς κάνει νὰ γελάσετε πάλι, Ἕνας καλός, εὐθύμος παλιάτσος, Ἕνας χορευτῆς κι ἄνεμος καὶ τρελλόπαιδο, Ἕνας ὅποισδήποτε γέρ τρελλός; Πῶς σᾶς φαίνεται αὐτό;

Συμπαθήσετέ με, ἀλήθεια, ὦ ἐσεῖς ποὺ σ' ἀπόγνωση βρίσκεστε, ποὺ μιλῶ μπροστὰ σὲ σᾶς, μπροστὰ σὲ τέτοιους ξένους με τόσο μικρὰ λόγια, ἀναξιοπρεπῆ πράγματι! Μὰ δὲν μαντεύετε τί κάνει τὴν καρδιά μου τόσο χαρούμενη: —

οἱ ἴδιοι ἐσεῖς καὶ ἡ θεὰ σας τὴν κάνει χαρούμενη, με συμπαθᾶτε, ποὺ σᾶς τὸ λέω! Γιατὶ καθένας εὐθυμεῖ μόλις δεῖ ἕναν ἀπελπισμένο. Καθένας νομίζει τὸν ἑαυτό του ἀρκετὰ δυνατὸ γιὰ νὰ παρηγορήσει ἕναν ἀπελπισμένο.

Σὲ μένα τὸν ἴδιο εἰσάγετε αὐτὴ τὴ δύναμη, — ἕνα καλὸ δῶρο, ὑψηλοὶ μου ξένοι! Ἕνα πραγματικὸ ξένιο δῶρο! Ἔ, λοιπόν, μὴ μοῦ θυμώνετε ποὺ σᾶς προσφέρω κ' ἐγὼ ἀπὸ ὅ,τι ἔχω.

Τοῦτο δῶ εἶναι τὸ βασίλειό μου κ' ἡ κυριαρχία μου: ὅ,τι εἶναι, ὅμως, δικό μου γι' αὐτὸ τὸ βράδι καὶ γιὰ τούτῃ τὴ νύχτα θὰ γίνῃ δικό σας. Τὰ ζῶα μου θὰ σᾶς ὑπηρετοῦν: ἡ σπηλιά μου ἄς γίνῃ τὸ ἀναπαυτήριό σας!

Στὸν τόπο μου καὶ στὸ σπίτι μου δὲν πρέπει ν' ἀπελπίζεται κανεὶς, στὴν ἐπικράτειά μου προστατεύω καθέναν ἀπὸ τ' ἄγρια ζῶα του. Καὶ νὰ τί εἶναι τὸ πρῶτο ποὺ σᾶς προσφέρω: ἀσφάλεια!

Μὰ τὸ δεύτερο εἶναι: τὸ μικρὸ μου δάχτυλο. Κι ἂν ἔχετε μόνο αὐτό, τότε πιά μπορεῖτε νὰ πάρετε ὀλόκληρο τὸ χέρι μου. Ἔ, λοιπόν, καὶ τὴν καρδιά μου μαζί! Καλωσορίσατε ἐδῶ, καλωσορίσατε, φιλοξενούμενοί μου!»

Ἔτσι μίλησεν ὁ Ζαρατούστρα καὶ γέλασε ἀπὸ ἀγάπη καὶ κακία. Ὑστερα ἀπὸ τὸν χαιρετισμὸ τοῦτο, οἱ ξένοι του ὑποκλιθήκανε πάλι καὶ σώπαιναν με σεβασμό. Μὰ ὁ βασιλιάς ποὺ στεκότανε δεξιά τοῦ ἀποκρίθηκε ἐξ ὀνόματος ὄλων:

«Ἀπὸ τὸν τρόπο ποὺ μᾶς πρόσφερες, ὦ Ζαρατούστρα, χέρι καὶ χαιρετισμὸ, ἀναγνωρίσαμε σὲ σένα τὸν Ζαρατούστρα. Ταπεινώθηκες μπροστὰ μας· σχεδὸν ἔκανες νὰ πονέσει ὁ σεβασμὸς μας γιὰ σένα—:

ποιὸς ἄλλος θὰ μπορούσεν, ὅμως, νὰ ταπεινωθεῖ με τόσην ὑπερηφάνεια, ὅπως ἐσύ; Αὐτὸ μῶς ἀνορθώνει τοὺς ἴδιους ἐμᾶς κ' εἶναι μιὰ ἀνακούφιση γιὰ τὰ μάτια μας καὶ τὴν καρδιά μας.

Αὐτὸ μόνο γιὰ νὰ βλέπαμε, θ' ἀνεβαίναμε πρόθυμα καὶ σὲ ψηλότερα βουνὰ ἀπ' ὅσο εἶναι τὸ βουνὸ αὐτό. Γιατὶ ἤρθαμε σὰν διψασμένοι γιὰ θέαμα, θέλουμε νὰ δοῦμε ὅ,τι καθαρίζει τὰ θαμπωμένα μάτια.

Καί, γιὰ δῆς, πᾶνε κιόλας πιά ὅλες οἱ κραυγὲς τῆς ἀπελπισίας μας. Ἐάνοιξαν κιόλας καὶ γοητεύτηκαν ὁ νοῦς κ' ἡ καρδιά

μας. Δὲ λείπει παρὰ κάτι ἐλάχιστο γιὰ νὰ γίνει τόλμη τὸ θάρρος μας.

Τίποτα, ὦ Ζαρατούστρα, δὲ φυτρώνει στὴ γῆ πιὸ εὐφρόουνο ἀπὸ μιὰ μεγάλη, δυνατὴ θέληση: αὐτὴ ἔναι τὸ πιὸ ὁμορφο φυτὸ τῆς. Ἐνα ὀλάκερο τοπίο ψυχώνεται ἀπὸ ἕνα τέτοιο δέντρο.

Μὲ πεύκον παρομοιάζω, ὦ Ζαρατούστρα, ἐκεῖνον ποὺ ὑψώνεται ὅπως ἐσύ: μὲ πεύκον μακρὺ, σιωπηλὸ, σκληρὸ, μοναχικόν, ἀπὸ τὸ πιὸ καλὸ, τὸ πιὸ λυγερὸ ξύλο, ἐξαίσιον, —

μὰ νὰ θέλει, στὸ τέλος, μὲ δυνατὰ, πράσινα κλαδιά ν' ἀγγίζει τὴν κυριαρχία τοῦ, μὲ δυνατὲς ἐρωτήσεις νὰ ρωτᾷ γιὰ τοὺς ἀνέμους καὶ τοὺς καιροὺς καὶ γιὰ ὅ,τι εἶναι πάντα οἰκεῖο μὲ τὰ ὕψη,

πιὸ δυνατὰ ἀκόμη ν' ἀποκρίνεται, ἕνας ποὺ διατάζει, ἕνας νικητῆς: ὦ, καὶ ποιὸς δὲ θ' ἀνέβαινε σὲ ψηλὸ βουνὸ γιὰ νὰ δεῖ ἕνα τέτοιο φυτό;

Ὅ,τι εἶναι θλιμμένο καὶ μισερὸ ἀνακουφίζεται στὴ θεά τοῦ δέντρου σου, ὦ Ζαρατούστρα! Ἡ θεά σου καθεστράχεται τὸν πλάμητα καὶ γιατρεύει τὴν καρδιά του.

Κι ἀληθινὰ, στὸ βουνὸ σου καὶ στὸ δέντρο σου προσηλώθηκαν σήμερα πολλὰ μάτια. Ἐνας μεγάλος πόθος μπήκε στὸ δρόμο καὶ μερικὸί μάθανε νὰ ρωτοῦν: ποιὸς εἶναι ὁ Ζαρατούστρα;

Κι ἂν ἔσταξες ποτὲ τὸ τραγούδι σου καὶ τὸ μέλι σου σ' αὐτί: ὅλοι οἱ κρυμμένοι, οἱ ἐρημίτες, αὐτοὶ ποὺ ζοῦνε δυὸ-δυὸ ἀπομοναχιασμένοι ἀπὸ τὸν κόσμον, εἶπανε ξαφνικὰ στὴν καρδιά τους:

«Ζεῖ ἀκόμα ὁ Ζαρατούστρα; Δὲν ἀξίζει νὰ ζεῖ πιά κανεὶς, ὅλα εἶναι ἀδιάφορα, ὅλα εἶναι μάταια: ἦ — πρέπει νὰ ζήσουμε μὲ τὸν Ζαρατούστρα!»

Γιατί δὲν ἔρχεται αὐτὸς ποὺ τόσον καιρὸ τώρα μᾶς ἀναγγέλθηκε; ἔτσι ρωτοῦνε πολλοί. Τὸν καταβρόχθισε ἡ μοναξιά; Ἡ μὴ καὶ πρέπει νὰ πᾶμε ἐμεῖς σὲ κεῖνον;»

Νά, ὅμως, ποὺ ἔγινε νὰ συγκινηθεῖ ἡ ἴδια ἡ μοναξιά καὶ ν' ἀνοίξει, σὰν ἕνας τάφος ποὺ ἀνοίγει καὶ δὲ μπορεῖ νὰ κρατήσῃ πιά τοὺς νεκροὺς του. Παντοῦ βλέπει κανεὶς ἀναστημένους.

Τώρα πιά ἀνεβαίνουν κι ἀνεβαίνουν τὰ κύματα στὸ βουνὸ σου κυκλώνοντάς το, ὦ Ζαρατούστρα. Κι ὅσο ψηλὰ κι ἂν εἶναι τὸ ὕψος σου, πολλοὶ πρέπει ν' ἀνεβοῦν σὲ σένα: ἡ βάρκα σου δὲ θὰ μείνῃ πιά γιὰ πολὺν καιρὸ νὰ κάθεται στὴ στέγνια.

Καὶ τ' ὅτι οἱ ἀπελπισμένοι ἐμεῖς βρισκόμαστε τώρα στὴ σπηλιά σου καὶ κιόλας δὲν ἀπελπιζόμαστε πιά: εἶναι ἕνα πειστήριο κ' ἕνα σημάδι πὼς καλύτεροί μας βρίσκονται τώρα στὸ δρόμο γιὰ νὰ σὲ βροῦνε,

γιατὶ καὶ τὸ στερνὸ λείψανον ἀκόμα τοῦ Θεοῦ ἀνάμεσα στοὺς ἀνθρώπους βρίσκεται στὸ δρόμον ζητώντας σε, κι αὐτὸ σημαίνει: ὅλοι οἱ ἄνθρωποι τοῦ μεγάλου πόθου, τῆς μεγάλης ἀηδίας, τοῦ μεγάλου κόρου,

ὄλοι αὐτοὶ ποὺ δὲ θέλουν νὰ ζῶν, ἂν δὲ μάθουν πάλι νὰ ἐλπίζου — ἂν δὲ μέθουν ἀπὸ σένα, ὦ Ζαρατούστρα, τὴν μεγάλη ἐλπίδα!»

Ἔτσι μίλησεν ὁ βασιλιάς ποὺ στεκότανε δεξιά κ' ἔπιασε τὸ χέρι τοῦ Ζαρατούστρα γιὰ νὰ τὸ φιλήσει. Μὰ ὁ Ζαρατούστρα ἀπόφυγε τὸν σεβασμὸ του κ' ἔκανε τρομαγμένος πρὸς τὰ πίσω, σιωπηλὸς κι ἀπότομα σὰ νὰ 'φευγε σὲ μακρυνὰ μάκρη. Μὰ ὕστερα ἀπὸ λίγη ὥρα ξαναβρέθηκε κοντὰ στοὺς ξένους του, τοὺς κοίταξε μὲ φωτεινά, ἐξεταστικὰ μότια καὶ μίλησε:

«Ξένοι μου, ὦ ἀνώτεροι ἄνθρωποι, θέλω νὰ μιλήσω μαζί σας γερμανικὰ καὶ μὲ σαφήνεια. Δὲ σὰς περίμενα ἐδῶ, σ' αὐτὰ τὰ βουνά.»

(Γερμανικὰ καὶ μὲ σαφήνεια; Θεὸς φυλάξοι! εἶπε, στὸ σημεῖο αὐτό, κατὰ μέρος, ὁ βασιλιάς ποὺ στεκόταν ἀριστερά. Τί σχέση ἔχει ὁ Γερμανὸς μὲ τὴ σαφήνεια; Τὸ βλέπει δὲ κανεὶς πῶς δὲν τοὺς ξέρει τοὺς ἀγαθοὺς Γερμανοὺς αὐτὸς ὁ σοφὸς ποὺ μᾶς ἦρθεν ἀπὸ τὴν Ἀνατολή!

Μὰ «γερμανικὰ καὶ μὲ χοντροκοπιά» θὰ θέλει νὰ πεῖ — ἔ, λοιπόν! δὲν εἶναι τὸ μοναδικὸ τοῦ χειρότερου γούστου μέσα στὴ σημερινὴ μέρα!.)

«Μπορεῖ, πράγματι, νὰ εἴσαστε ὄλοι σας ἀνώτεροι ἄνθρωποι, ἐξακολούθησεν ὁ Ζαρατούστρα: μὰ γιὰ μένα — δὲν εἴσαστε ἀρκετὰ μεγάλοι καὶ δυνατοί.

Γιὰ μένα, δηλαδή: γιὰ τὸ Ἀνελέητο πρὸς σωπαίνει μέσα μου, μὰ ποὺ δὲ θὰ σωπαίνει πάντα. Κι ἂν μοῦ ἀνήκετε, δὲν εἴσαστε ὡστόσο τὸ δεξί μου χέρι.

Γιατὶ ὅποιος στέκεται πάνω σ' ἄρρωστα καὶ τρυφερὰ πόδια, ὅπως ἐσεῖς, θέλει, εἴτε τὸ ξέρει εἴτε τὸ κρύβει: πρῶτα ἀπ' ὅλα νὰ τὸν φεῖδωνται.

Μὰ ἐγὼ οὔτε τῶν ποδιῶν μου οὔτε τῶν χεριῶν μου φεῖδομαι, δὲ φεῖδομαι τοὺς πολεμιστὲς μου: μὲ ποιὸ τρόπο θὰ μπορούσατε νὰ ὠφελήσετε τὸν πόλεμό μου;

Μὲ σὰς θὰ κατάστρεφα καὶ κάθε νίκη μου ἀκόμη. Καὶ μερικοὶ ἀπὸ σὰς θὰ 'πεφταν τὰ πίστομα κιόλας, μόνο τὸν δυνατὸ ἦχο τῶν ταμπούρλων μου νὰ 'κουγαν.

Οὔτε καὶ μοῦ φαίνεστε ἀρκετὰ ὁμορφοὶ καὶ καλογέννητοι. Χρειάζομαι καθαρούς, λείους καθρέφτες γιὰ τὴ διδασκαλία μου. Στὴν δική σας ἐπιφάνεια θὰ παραμορφωνότανε κ' ἡ ἴδια ἡ εἰκόνα μου.

Τοὺς ὤμους σας βαραίνει κάποιο φορτίο, κάποια ἀνάμνηση: κάποιοι κακοὶ νάνοι εἶναι τρυπωμένοι στὶς γωνιές σας. Ἀκόμα καὶ μέσα σας κρύβεται κάτι ἀπὸ τὸν ὄχλο.

Κι ἂν κ' εἴστε μεγάλοι κι ἀπὸ μεγάλη γενιά: πολλὰ εἶναι πάνω σας κυρτωμένα καὶ κακοφτιαγμένα. Καὶ δὲν ὑπάρχει σιδηρουργὸς στὸν κόσμον, ποὺ νὰ μπορεῖ νὰ σὰς ἰσιώσει καὶ νὰ σὰς καλοφτιάξει.

Δὲν εἶστε παρὰ γιοφύρια μόνο: ἄς πατήσουν ἀπάνω σας ἀνώτεροι ἀπὸ σᾶς, γιὰ νὰ περάσουν ἀντίπερα. Δὲν εἶστε παρὰ σκαλοπάτια: γι' αὐτὸ μὴ θυμώνετε μὲ κείνον ποὺ σᾶς πατᾶ γιὰ ν' ἀνεβεῖ στὸ ὕψος τοῦ!

Ἄπὸ τὸ σπέρμα σας μπορεῖ νὰ γεννηθεῖ κάποτε ἓνας γνήσιος γιὸς κ' ἓνας τέλειος κληρονόμος γιὰ μένα: ἀλλ' αὐτὸ θ' ἀργήσει. Οἱ ἴδιοι ἐσεῖς δὲν εἶσατε κείνοι ποὺ τοὺς ἀνήκουε τ' ἀγαθὰ μου καὶ τ' ὄνομά μου.

Δὲν εἶστε ἐσεῖς ποὺ περιμένω σ' αὐτὰ τὰ βουνά, εὔτε καὶ μὲ σᾶς ἔχω τὸ δικαίωμα νὰ κατεβῶ ἐκεῖ κάτω γιὰ τελευταία φορά. Σὰν προμηνύματα μόνο μοῦ ἤσθατε πὼς κίελας ἀνώτεροί σας βρίσκονται στὸ δρόμο ζητώντας με, —

ὄχι οἱ ἄνθρωποι τοῦ μεγάλου πόθου, τῆς μεγάλης ἀηδίας, τοῦ μεγάλου κόρου κι ὅ,τι ὀνομάσατε λείψανο τοῦ Θεοῦ,

ὄχι, ὄχι! τρεῖς φορές ὄχι! Ἄλλοις περιμένω ἐδῶ, σ' αὐτὰ τὰ βουνά καὶ δὲ θέλω νὰ σηκώσω τὸ πόδι μου γιὰ νὰ φύγω ἀπὸ δῶ χωρὶς αὐτοῦς,

— μεγαλυτέρους, δυνατώτερους, πιὸ νικηφόρους, πιὸ καλόκεφους, τέτοιους, ποὺ νὰ 'ναι τετραγωνικὰ φτιαγμένοι στὸ σῶμα καὶ στὴν ψυχὴ: γελαστὰ λισοντάρια πρέπει νὰ 'ρθοῦνε.

Ἦ φιλοξενούμενοί μου, ὦ ἀξιοθαύμαστοι, — δὲν ἀκούσατε ἀκόμα γιὰ τὰ παιδιὰ μου; Καὶ πὼς βρίσκονται στὸ δρόμο ζητώντας με;

Μιλήσετέ μου, λοιπόν, γιὰ τοὺς κήπους μου, γιὰ τὰ νησιά τῶν μακάρων μου, γιὰ τὸ νέο ὄμορφο γένος μου, — γιὰτὶ δὲ μοῦ μιλάτε γι' αὐτά;

Αὐτὸ τὸ δῶρο τῆς ξενίας ζητῶ ἀπὸ τὴν ἀγάπη σας: νὰ μοῦ μιλήσετε γιὰ τὰ παιδιὰ μου. Γι' αὐτὰ πλούτησα, γι' αὐτὰ φτώχεια: καὶ τί δὲν ἔδωσα,

καὶ τί δὲ θά 'δυνα γιὰ νὰ εἶχα ἓνα μόνο: αὐτὰ τὰ παιδιὰ, αὐτὰ τὰ ζωντανὰ φυτὰ, αὐτὰ τὰ δέντρα τῆς ζωῆς τῆς θέλησής μου καὶ τῆς πιὸ ὑψηλῆς ἐλπίδας μου! »

Ἔτσι μίλησεν ὁ Ζαρατούστρα καὶ ξαφνικὰ ἄφησε στὴ μέση τὸ λόγο του: γιὰτὶ τὸν κυρίεψε ἡ ἐπιθυμία του, κ' ἔκλεισε τὰ μάτια του καὶ τὸ στόμα του μπροστὰ στὴν κίνηση τῆς καρδιάς του. Ἀκόμα κι ὅλοι οἱ ξένοι του σώπαιναν καὶ στέκονταν ἤσυχτοι καὶ ἀναστατωμένοι: μόνο πὼς ὁ γέρο μάντης ἔδινε σημάδια μὲ τὰ χέρια του καὶ μὲ τὶς χειρονομίες του.

Ο ΜΥΣΤΙΚΟΣ ΔΕΙΠΝΟΣ

ΓΙΑΤΙ στὸ μέρος αὐτὸ ὁ μάντης διέκοψε τὸν χαιρετισμὸ τοῦ Ζαρατούστρα καὶ τῶν ξένων του: πετάχτηκε μπροστὰ, σὰν ἓνας ποὺ δὲν εἶχε καθόλου καιρὸ γιὰ χάσιμο, ἔπιασε τὸ χέρι τοῦ Ζαρατούστρα καὶ φώναξε: